

RAFAEL MASO, ARQUITECTE NOUCENTISTA

Joan Tarrús i Narcís Comadira, *Rafel Masó, arquitecte noucentista*.
Ed. Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya-Demarcació de Girona i Ajuntament de Girona, 1996.

El llibre de Joan Tarrús i Narcís Comadira, *Rafael Masó, arquitecte noucentista* és una aportació important i ambiciosa, ja imprescindible, feta des de Girona, al coneixement d'un autor i, amb ell, d'un moviment, el noucentisme, que ha marcat profundament la realitat cultural i política de la Catalunya contemporània. El treball de Tarrús i Comadira és el fruit esplèndid d'anys d'investigació, d'un esforç notable en el treball documental i de recerca, i d'un lliurament generós, fins passional, cap a la figura d'un personatge clau en la història de la nostra arquitectura. El volum destaca, a més, per l'excel·lència de l'edició, i per la qualitat i l'extensió de les obres i els projectes reproduïts.

El llibre està format per una primera part que estudia la vida, l'obra i l'entorn cultural de Rafael Masó, i dins la qual es marquen dos grans blocs cronològics, d'una banda el que correspon al seu procés de formació, de l'altra el que abraça tot el període al llarg del qual va desplegar la seva activitat professional i cívica. Alguns dels aspectes que més ens han interessat d'aquest apartat són el seguiment que s'hi fa del procés de conformació del llenguatge masonià, l'explicitació dels seus referents estètics i ideològics, la valoració del paper de Masó en la configuració del noucentisme des del vessant arquitectònic, l'estudi de la posició de l'autor gironí envers altres pràctiques artístiques i literàries del moment, o, en fi, els diversos intents de l'arquitecte per cohesionar primer i impulsar després un nucli cultural a Girona en el marc del projecte de Prat de la Riba.

Després d'aquesta part, que constitueix el cos central del treball, es fa una lectura de l'arquitectura de l'autor gironí, amb els seus

avencos i retrocessos, la qual lectura s'apuntala, en bona mesura, en altres textos ja publicats dels mateixos investigadors. A continuació, a la vora de dues centes pàgines il·lustren gràficament la contribució de Masó a l'arquitectura del nostre país. El treball es clou amb un catàleg exhaustiu de les seves obres, una cronologia biogràfica i una relació de la bibliografia existent sobre l'arquitecte. Tanquen el volum uns extractes de l'estudi en castellà i en anglès.

L'estudi dels dos autors té, des d'un punt de vista metodològic, el mèrit i l'interès derivats d'una perspectiva amb voluntat globalitzadora, que conjura els perills tant d'una parcialització sectorial que obviés les connexions i els vincles de l'obra de Masó amb tot l'entramat que constitueix el noucentisme, com d'un enclaustrament disciplinari que desatengués algunes de les aportacions historiogràfiques més sòlides que s'han fet des d'altres àmbits i especialitats, de la literatura a les arts plàstiques.

El treball de Tarrús i Comadira representa en alguns aspectes una certa relectura d'algunes de les seves pròpies valoracions anteriors, les quals en general tendien a una visió més idealitzada del que representà el noucentisme a Girona. En aquest sentit, destaquem el reconeixement que fan del caràcter partidista i de classe, al grup social de la Lliga, d'una de les principals manifestacions del grup de Masó, l'entitat Athenea. O les crítiques que recullen, provinents de determinats sectors ciutadans de l'època, cap al projecte cívico-cultural masonià.

Però malgrat aquests avencos i l'alt valor del conjunt del treball, encara hi ha algunes rèmores que, al nostre entendre, impedeixen una caracterització plenament ajustada del noucentisme a Girona. Pensem que, en part, la seva interpretació és el resultat de no delimitar prou clarament el que era i el que representava l'opció classicista, mediterraneista, orsiana, lliguista, conservadora i institucional de Rafael Masó, en relació a la línia, també classicista i mediterraneista, però alhora carducciana, alomariana, republicana i progressista que encapçalaven Carles Rahola, Miquel de Palol o Josep Tharrats. I aquesta mancança els porta a incloure dins el noucentisme tot un seguit de manifestacions alienes, per no dir contràries, al moviment. Per posar un exemple clarificador, podem esmentar la revista "Cultura" (1914), que tot i que ells l'engloben dins el noucentisme se situa en les seves antípodes, ja que estèticament es relaciona amb el segon corrent esmentat unes ratlles més amunt, i políticament té els seus referents en la Unió

Catalanista i en el seu dirigent, Domènec Martí Julià, el qual representa una orientació clarament oposada a la d'Enric Prat de la Riba.

El reconeixement i l'anàlisi d'aquestes diferències, la clara fixació d'aquests projectes divergents, són passos necessaris per entendre correctament la dialèctica dels processos culturals i el lloc que hi ocupen uns i altres, ja que la caracterització d'un moviment complex com és el noucentisme no s'explica només per la seva dinàmica interna, sinó també per la relació que estableix amb allò que resta fora dels seus límits.

Narcís Selles

STEVEN CONNOR, CULTURA POSTMODERNA

(introducció a las teorías de la contemporaneidad). Ediciones Akal, Madrid, 1996.

En opinió de Jean Baudrillard, F. Jameson i F. Lyotard, crítics culturals involucrats en l'anàlisi dels trets que podrien definir la manifestació coneguda com a Postmodernitat, les condicions plurals que fan del social i el cultural un cos indistingible s'identificarien com un índex del caràcter postmodern. Alhora la pròpia teorització representaria un paper essencial en la producció d'aquell caràcter. Per tant, el sol fet de plantejar-se què és la Postmodernitat ja ens conduiria a l'interior de la mateixa Postmodernitat perquè es tractaria de l'adopció d'una actitud postmoderna.

A *Cultura postmoderna*, Steven Connor ens endinsa en el coneixement d'aquesta suposada impossibilitat de distinció entre el social i el cultural que caracteritza les societats occidentals contemporànies. En el llibre, dividit en tres parts ben diferenciades, una introducció ens contextualitza el debat postmodern que, enfront d'una modernitat (vinculada a les avantguardes) institucionalitzada per les universitats i altres organismes culturals, adopta punts de vista divergents; des de les

files de la crítica cultural marxista (Terry Eagleton, Ed. Said) que considera la deconstrucció postmoderna com una forma d'acomodament a la crisi de la modernitat i com un sistema que divideix el coneixement en especialitats que anul·len qualsevol relació radical amb el tema general, a visions més condescendents que valoren positivament l'expansió cultural de la postmodernitat a àmbits anteriorment impropis, vinculats a la cultura de masses o les enormes possibilitats que implica un univers descentralitzat que posa en primer pla les diferències ètniques, sexuals... abans silenciades per la tirania de la modernitat occidentalitzadora.

La segona part, separada en sis capítols, penetra de ple en els debats postmoderns. En primer lloc, per aprofundir en la crítica de la condició postmoderna de les disciplines artístiques i culturals del darrer terç d'aquest segle, comenta breument i eficaç l'obra de François Lyotard, Frederick Jameson i Jean Baudrillard, referències ineludibles en la polèmica postmoderna. Després, recuperant la relació dialèctica entre Modernitat i Postmodernitat del primer capítol, exposa de manera particular el fenomen aplicat a l'arquitectura, les arts plàstiques, la fotografia, la literatura i la crítica literària, el teatre i la *performance*, la televisió, el vídeo, el cinema, per acabar en la cultura popular (música rock, estil i moda).

En la part final del llibre, sota el títol de "Las consecuencias", l'autor reflexiona sobre la multiplicitat d'interpretacions que permet la teoria de la Postmodernitat i adverteix sobre el risc de contradicció interna que conté, ja que la proclamació postmoderna d'una ampliació infinita de la cultura global pot esdevenir un cos doctrinari que estigui alhora actuant de cotilla per abocar-nos a un dirigisme cultural institucionalitzat. D'altra banda, Connor assenyala que de la mateixa manera que, en alguns casos, la flexibilitat de la teoria de la Postmodernitat comporta una politització del regne de l'estètica, també pot incórrer en una situació contrària, l'estetització distreta i complaent de la política que anul·la l'oportunitat de construir espais de resistència capaços d'elaborar una ètica cultural i política dins de la complexitat postmoderna.

Sens dubte, un assaig molt complet que ens acosta a un tema de candent actualitat i ens ajuda a comprendre la desorientació que impera en un final de segle en el qual no hi ha lloc per cap cos teòric que parteixi de la premissa d'una certesa absoluta.

Jordi Font i Agulló

CONVOCATÒRIA "22A"

CONCURS DE NOUS COMISARIS ARTÍSTICS I PROPOSTES PER A UN ESPAI

22a és un espai expositiu independent d'institucions i galeries, situat en una nau industrial del Poblenou a Barcelona. 22a té la voluntat d'incidir i fomentar, d'una manera dialogant i rigurosa, la investigació i el debat sobre les propostes artístiques més novadores en el panorama expositiu de la ciutat de Barcelona. Per tal d'això, 22a vol convida i dialogar amb els altres espais de la ciutat per tal de crear una xarxa expositiva de qualitat per al públic interessat per l'art contemporani.

22a convoca la 1a edició del Concurs de Nous Comissaris Artístics i Propostes per a un Espai amb la voluntat d'oferir una plataforma d'investigació i exhibició a totes aquelles persones vinculades a l'àmbit de la reflexió teòrica i crítica en el marc artístic contemporani i que vulguin formalitzar i posar en pràctica el seu projecte.

Bases

1. Cada participant presentarà un dossier de la seva proposta d'exposició per realitzar a l'espai 22a. La proposta ha de ser viable

tenint en consideració l'espai i la infraestructura de què disposa la sala. Els concursants que ho desitgin podran demanar un dossier amb un plànol i amb les característiques de l'espai a 22a.

2. La proposta que cada concursant ha d'entregar constarà de:
a. Un text explicatiu de la proposta i el seu contingut, tot inclouent un breu text crític a propòsit de les obres a exposar.

b. Les imatges de les obres que conformen l'exposició en cas que aquestes estiguin realitzades. En el cas de les instal·lacions o dels treballs que s'hagin de produir in situ caldrà incloure una breu descripció amb un croquis de la peça o peces en qüestió.

c. El nom dels artistes que participen en l'exposició amb els seus currículums.

d. El currículum del comissari.

3. El jurat tindrà en consideració la qualitat i l'originalitat dels projectes, així com el seu interès en la recerca de nous punts de vista i de reflexió teòrica i crítica.

4. Es concediran dos premis consistents en la realització de l'exposició projectada dins la programació de la temporada 1997 a l'espai 22a.

5. L'organització d'aquest concurs compromet a col·laborar

amb el suport tècnic dels seleccionats i a posar els mitjans al seu abast per difondre les exposicions. Els guanyadors, per la seva part, es comprometen a comissariar i a realitzar el projecte en les dates acordades amb l'organització.

6. Les propostes podran ser entregades entre els dies 18 i 23 de novembre, de 17.00 a 21.00 hores, a l'espai 22a, c/ Lull, 226, local 22a, 08005 Barcelona. Tel. (93)4410246, (93)4422684. Fax (93)4127996.

7. El jurat estarà format per: Carme Ortiz, directora de Papers d'Art; Agustí Hurtado, professor d'història de l'art, Universitat Autònoma de Barcelona; Francesc Abad, artista; David G. Torres, crític d'art; i un membre de l'espai 22a, sense vot.

8. La decisió del jurat es farà pública el dia 9 de desembre. El 13 de desembre es convocarà una reunió amb els autors dels projectes guanyadors per acordar les dates de les exposicions corresponents.

9. La decisió del jurat serà inapel·lable. El jurat declararà deserts els premis si ho considera pertinent.

10. La participació en el concurs implica l'acceptació d'aquestes bases.

